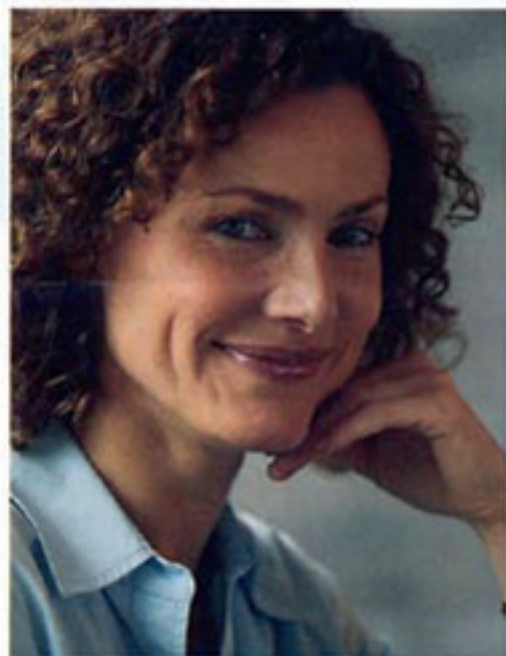

Veel vrouwen hebben straks een fors pensioentekort

Toch maar beleggen, desnoods voorzichtig...

Naam: Leonie van der Spek

Leeftijd: 37 jaar

Situatie: gescheiden

"Ik kan altijd nog mijn huis verkopen als ik 65 word"

"Ik heb tijdens mijn huwelijk altijd gewerkt, drie dagen per week en verdiende minder dan mijn ex-man. Ik heb daardoor ook minder pensioen opgebouwd dan hij. We hadden een eigen huis met een kostbare verzameling antiek en een forse beleggingsrekening. Toen we besloten uit elkaar te gaan, hebben we een echtscheidingsbemiddelaar ingehuurd. Die is minstens zo

effectief, maar zeker goedkoper dan een advocaat. Deze bemiddelaar heeft onze afspraken vastgelegd. Gelukkig hebben we geen kinderen, dat zou de scheiding veel emotioneler hebben gemaakt."

"We moesten de zaken van waarde verdelen: het huis minus de hypotheek, het antiek, de beleggingsrekening en de waarde van de opgebouwde pensioenen. Ik wilde in het huis blijven wonen. En zo gingen het pensioen van mijn ex, het antiek en de beleggingsrekening naar hem."

"Ik moest fulltime gaan werken om de hypotheek op het huis te kunnen betalen. En ik moest naar mijn eigen pensioen kijken; ik heb immers parttime gewerkt voor een bescheiden inkomen. Mijn pensioen wordt opgebouwd volgens het beschikbare-premiesysteem. Dit houdt in dat ik per jaar een bepaald percentage van mijn salaris afdraag als pensioenpremie. Mijn werkgever betaalt daar 50 procent aan mee. Deze premies worden door een verzekeraar belegd, maar dat heeft de laatste jaren helaas niet zo veel opgebracht. Aangezien ik in de eerste twaalf jaar van mijn werkzame leven weinig pensioen heb opgebouwd, heb ik ongetwijfeld een tekort. Ik zal allereerst advies moeten inwinnen of ik wel het goede beleggingsfonds heb gekozen. Ik kan ook een aanvullende lijfrenteverzekering afsluiten. Om de premie te mogen aftrekken voor de inkomstenbelasting, moet ik wel een pensioentekort aantonen. Dat gaat aan de hand van een ingewikkelde jaarruimteberekening. Ik kan er natuurlijk ook voor kiezen het huis te verkopen als ik 65 word. Ik zou

dan kleiner kunnen gaan wonen of een flatje huren en de winst gebruiken als extra inkomen. Ik hoop wel dat tegen die tijd de huizenprijzen hoog zijn."

"Of ik ontmoet een leuke man. Maar als die ook gescheiden is en zijn pensioen aan zijn ex-vrouw moet afdragen, schiet ik daar niet veel mee op. Nee, ik ga gewoon van mezelf uit."

Naam: Titia Verjans

Leeftijd: 45 jaar

Situatie: alleenstaande moeder

"Als ik ga samenwonen, krijg ik 275 euro per maand minder"

Pensioendiscriminatie is tegenwoordig verboden, maar toch hebben veel vrouwen straks te maken met een fors pensioentekort. Midi licht de schoenendoos van drie vrouwen die hun boontjes zelf doppen. En pensioendeskundige Marja de Bruijn geeft advies.

Titia heeft na haar opleiding als verpleegkundige vijf jaar in het buitenland gewerkt. "Toen mijn dochter werd geboren, besloot ik om zes jaar lang halve dagen te gaan werken. Dat kon ik toen gelukkig betalen, omdat ik een erfenisje had gekregen. Mijn dochter is nu 8 jaar, ik werk weer fulltime en heb nu behoefte om mijn pensioen in kaart te brengen. Ik heb een donkerbruin vermoeden dat het niet op orde is gezien mijn arbeidsverleden. En die erfenis is intussen helaas ook op."

"Omdat ik vijf jaar in het buitenland heb gewerkt, heb ik straks geen recht op volledige AOW. Normaal bouw je in veertig jaar je AOW op, maar voor elk jaar dat ik in Zwitserland zat, gaat er 2 procent af. In totaal krijg ik dus 10 procent minder. In Zwitserland heb ik verder geen pensioen opgebouwd en die zes jaar dat ik halve dagen werkte, hebben natuurlijk ook negatieve gevolgen voor mijn pensioen."

"Als verpleegkundige neem ik deel aan het pensioenfonds PGGM. Dit hanteert een middelloonregeling: over een periode van veertig jaar bouw je een pensioen op van 70 procent van je gemiddelde loon. Net als bij het ABP trouwens. Nog niet zo lang geleden gold er een eindloonregeling, die opbouwde tot 70 procent van je laatstverdiende salaris. Dat is vooral voordelig voor werknemers die carrière maken en telkens een hoger salaris krijgen. Maar voor mij hoeft zo'n middelloonregeling niet per se slecht uit te pakken."

"Maar ik zit dus met een AOW-tekort én een pensioentekort. Ik heb een jaarruimte-

berekening laten maken en kan voor €1700 een lijfrente kopen. Dit premiebedrag mag ik aftrekken van mijn belastbare inkomen. De lijfrente kan mijn tekort straks redelijk aanvullen, maar als ik nog ga samenwonen of trouwen ziet de situatie er weer anders uit. Als ik op mijn 65ste nog alleen ben, krijg ik jaarlijks €10.450 AOW; ben ik gehuwd dan krijg ik €7153. Dat scheelt €3297 per jaar; dat is €275 per maand! We hebben het nu over een situatie die pas over twintig jaar actueel is, maar ik zie mezelf tegen die tijd wel getrouwd. Ik heb een leuke man ontmoet, ben helemaal verliefd en we willen gaan samenwonen."

"Ik had best een extra spaarpot willen creëren door gebruik te maken van de reserveringsaftrek. Dat is het bedrag dat ik met terugwerkende kracht, over de laatste zeven jaar, aan lijfrente had mogen aftrekken vanwege mijn pensioentekort. Dat is eigenlijk mijn 'ongebruikte' lijfrente. Maar dat leverde in mijn geval niets op. Ik heb de laatste zeven jaar halve dagen gewerkt en had toen niet genoeg inkomen om voor reserveringsaftrek in aanmerking te komen. Hoe hoger het inkomen, des te meer ruimte er is voor die reserveringsaftrek. Die regeling is heel nadelig voor vrouwen die juist met een pensioentekort zitten, omdat ze vaak weinig hebben gewerkt voor een bescheiden salaris."

Naam: Carola van der Toorn

Leeftijd: 57 jaar

Situatie: lat-relatie

"Als ik nu stop met mijn zaak, moet ik in één keer met de fiscus afrekenen"

Carola van der Toorn heeft een antiekzaak. Ze wil minder gaan werken of liever helemaal stoppen en vraagt zich af of dat kan. "Voor ik met antiek begon, heb ik een aantal jaren gewerkt bij een juwelierszaak. Mijn pensioen daar was zo laag dat ik dit heb afgekocht. In het begin heb ik veel geld moeten steken in de aankoop van antiek en daar kon ik dat afgekochte pensioentje goed voor gebruiken. Als appel voor de dorst heb ik tien jaar lang koopsompolissen afgesloten. Daar ben ik in 2000 mee opgehouden omdat de overheid de basisaftrek, het bedrag waarover je geen belasting hoeft te betalen, verlaagde van 6179 gulden naar ▶

Bijna 90 procent van de vrouwen is niet pensioenbewust en bijna de helft heeft geen idee of ze straks een pensioen krijgen van 70 procent van het inkomen...

€1036. Ik vond het te ingewikkeld om allerlei berekeningen te laten maken en ben er gewoon mee gestopt. Na twaalf jaar kreeg ik de kans het pand dat ik huurde te kopen. Mijn maandlasten gingen omhoog en ik heb een aantal jaren de broekriem aan moeten halen en kon niet op vakantie. Maar ik heb er geen spijt van; het pand heeft nu een overwaarde van €700.000. Mijn eerste boekhouder vulde op mijn belastingformulier elk jaar onder 'FOR' een bedrag in van €138.000. Hij zei

dat dit een belastingvoordeel opleverde, dus stemde ik daarmee in, ook al had ik geen idee wat het was. Ik heb nu een nieuwe boekhouder en die is daarmee gestopt, omdat ik zo een schuld opbouw aan de fiscus. Dat zit zo: je mag als zelfstandig ondernemer ongeveer 11 procent van je winst aftrekken. Over dat bedrag, de Fiscale Oudedagsreserve, hoef je voorlopig geen belasting te betalen. Het geld dat je zo vrijmaakt, kun je gebruiken om iets voor je pensioen regelen, bijvoorbeeld

voor de aankoop van een lijfrente. Dat hoeft niet direct, dat kan tot het moment dat je je onderneming stopt. Als je het FOR-bedrag dan nog niet hebt besteed, moet je er alsnog in één keer belasting over betalen. Je hebt immers alleen uitstel van betaling gekregen. Als je het FOR-geld wel in lijfrentepremies hebt gestoken, bouw je een kapitaal op dat je aan het eind van de looptijd bij een verzekeraar onderbrengt en je spreekt af over welke periode je dit gaat opnoemen. De lijfrente-uitkeringen zijn dan gewoon belast voor de inkomstenbelasting. In beide gevallen moet er dus geld op tafel komen. Als ik nu stop met mijn zaak, moet ik in één keer met de fiscus afrekenen. Gelukkig brengen mijn koopsompolissen genoeg op, anders had ik het geld ergens anders vandaan moeten halen! Als ik het pand en de inventaris verkoop, heb ik samen met de opbrengst van de koopsompolissen voldoende geld om te stoppen met werken."

Discriminatie is voorbij maar...

Vrouwen en hun pensioen lijken in rustiger vaarwater terechtgekomen te zijn. Alle rumoer over directe en indirecte discriminatie is verstomd. Het lijkt eeuwen geleden dat betaalde arbeid voor vrouwen ongewoon was of zelfs verboden. En als ze werkten, bouwden ze meestal geen pensioen op. Ze zouden immers gauw stoppen met werken en thuis voor de kinderen gaan zorgen. Was er wel een klein pensioen opgebouwd, dan werd dat steevast afgekocht om de bruidsjurk te bekostigen. Tot 1990 (!) werden mannen en vrouwen nog ongelijk behandeld. De Europese rechter oordeelde toen dat elke rechtsongelijkheid in beloning tussen

vrouwen en mannen moest worden opgeheven. Maar een volledig pensioen wordt in veertig jaar opgebouwd. Een eenvoudige rekensom leert dat de nadelige gevolgen van de ongelijke behandeling tussen mannen en vrouwen pas in 2030 tot het verleden behoren. Tot die tijd heeft de generatie die door de overheid gestimuleerd werd thuis te blijven om voor de kinderen en het huishouden te zorgen, te kampen met onvoldoende pensioen of het vooruitzicht alleen AOW te ontvangen, een voorziening waar momenteel veel over te doen is. De AOW is een omslagstelsel: niemand spaart voor zijn eigen AOW, het geld voor de uitkeringen wordt bijeengebracht door alle werkenden. Het is dus de vraag

wat er van de AOW overblijft als steeds minder werkenden de uitkeringen voor de steeds groter wordende groep 65-plussers moeten opbrengen.

Geen idee

Toch is bijna 90 procent van de vrouwen niet pensioenbewust en heeft bijna de helft geen idee of ze straks een pensioen krijgt van 70 procent van het inkomen. Een kwart van de vrouwen heeft zelfs nog nooit naar het pensioen gekeken. Dat zijn de cijfers uit een onderzoek van de Stichting Pensioenkijker.nl, die sinds vorig jaar een groots opgezette campagne voert om het pensioenbewustzijn te verhogen. Een recent onderzoek van het vrouwenblad *Opzij* noemt dezelfde cijfers. Van de groep ondervraagden,

die voor de helft uit vrouwen tussen 46 en 65 jaar bestond, heeft weliswaar 78 procent een pensioenregeling, maar ruim een kwart (27 procent) heeft geen idee wat voor pensioenregeling dat is. Eén op de tien vrouwen (9 procent) heeft geen pensioenregeling, 12 procent heeft een andere voorziening getroffen. Ze hebben geld opzij gelegd of konden een bedrijfspand verkopen. Het *Opzij*-onderzoek toont verder dat de helft (51 procent) van de ondervraagden het pensioenoverzicht dat jaarlijks in de bus valt, kan lezen. Een kwart (24 procent) begrijpt er niets van en een kwart (24 procent) kan zich niet herinneren een pensioenoverzicht te hebben ontvangen of houdt zich er niet mee bezig.

Pensioenadviseur Marja de Bruijn:

“Mijn advies aan vrouwen is: ga voorzichtig beleggen”

Marja de Bruijn van Bureau Marja de Bruijn in Overveen is pensioenadviseur voor vrouwen. “De norm voor een goed pensioen is 70 procent van het laatst verdiende inkomen. Maar dat halen de meeste vrouwen niet. Het pensioen rust op drie pijlers. Iedere Nederlander die in het land woont, bouwt elk jaar 2 procent AOW op. Na veertig jaar is de AOW voor alleenstaanden €11.611 en voor gehuwden of samenwonenden €7948 per persoon. Tel daar het pensioen bij op. Dat wordt opgebouwd via de werkgever. De derde pijler met lijfrentes is een privé-pijler. Maar daarvoor

geldt nu een strenger belastingregime. Voorheen konden de premies van lijfrentes tot een bepaald bedrag voor de belastingen afgetrokken worden van het inkomen in box 1. In 2000 was dat maximumbedrag nog ruim 6000 gulden. Maar omdat de overheid van aftrekposten af wil, was dit bedrag in 2002 nog maar €1036 en in 2003 nul. Lijfrentes zijn nu alleen nog aftrekbaar als je een pensioentekort kunt aantonen. En dan is het maximum €158.000. Dat klinkt veel, maar deze nieuwe lijfrenteberekening is nadelig voor vrouwen, behalve als ze veel hebben verdiend. Hoe hoger het inkomen, des te meer ruimte er is om lijfrentes te kunnen aftrekken. Lijfrentes

aftrekken mag met terugwerkende kracht zeven jaar terug. Reserveringsaftrek heet dat. Vrouwen die jarenlang met de kinderen thuis hebben gezeten en net weer werk hebben gevonden, hebben daar nauwelijks iets aan. Terugkijkend op zeven jaar hebben ze helemaal geen inkomen gehad en zeker geen mogelijkheden voor reserveringsaftrek opgebouwd.” “De privé-pijler voor veel vrouwen is beleggen geworden, maar waar lijfrentes konden worden afgetrokken van het belastbare inkomen, vallen beleggingen in box 3 en betaal je daar, zodra je vermogen boven de €19.522 uitkomt, 1,2 procent rendementsheffing over.” Uit het onderzoek van *Opzij*

blijkt dat de helft van de vrouwen voor de opbouw van de oudedagsvoorziening kiest voor een verzekeringsproduct waarbij de premie in beleggingsfondsen wordt gestoken, maar een kwart (23,5 procent) absoluut niets ziet in beleggen. “Dat is niet verwonderlijk”, zegt De Bruijn. “Nu moet je incens weer verstand hebben van beleggen. En iemand die op zijn veertigste nog nooit naar een aandeel heeft omgekeken, zal dat niet opeens gaan doen. Maar je kunt ook op een voorzichtige manier beleggen, middels fondsen. Er zijn zelfs fondsen die een garantie afgeven; dat vinden vrouwen over het algemeen prettig.”

Scheiden

Vrouwen die vóór 1980 van hun man scheidden, deelden wel in de boedel en kregen alimentatie, maar pensioen (dat in gemeenschap van goederen was opgebouwd) bleef daarbuiten. Vrouwen die daar na 1980 werk van hebben gemaakt, zijn door de overheid in heel beperkte mate gecompenseerd. Sinds 1981 moet het opgebouwde ouderdomspensioen verdeeld worden bij een scheiding. Sinds 2000 stelt de Wet verevening pensioenrechten geregistreerde partners gelijk aan gehuwden. Beide ex-partners hebben recht op de helft van het ouderdomspen-

sioen dat tussen sluiting van het huwelijk en de scheiding is opgebouwd. Beiden krijgen het pensioen apart uitbetaald door de pensioenuitvoerder. Degene die het pensioen heeft opgebouwd heet ‘vereveningsplichtige’, de ander ‘vereveningsgerechtigde’. Het gaat alleen om het ouderdomspensioen. De wet geldt voor ex-echtgenoten van wie de scheiding op of na 1 mei 1995 definitief is en voor ex-geregistreerde partners van wie het geregistreerde partnerschap op of na 1 mei 1995 definitief is beëindigd. Beide ex-partners kunnen de wet uitsluiten als ze in de schei-

dingspapieren vastleggen dat ze andere afspraken over het opgebouwde pensioen maken. De een krijgt bijvoorbeeld de boedel, de ander het pensioen. De ex-partner die de boedel toebedeeld krijgt, kan later toch een formulier insturen bij de pensioenuitvoerder om aanspraak te maken op pensioen. De andere partner moet dan kunnen aantonen dat bij de scheiding andere afspraken zijn gemaakt. Verdeling van het pensioen komt altijd neer op het delen van het pensioen dat door een of door beide partners is opgebouwd. Hebben beiden evenveel pensioen opge-

bouwd, dan kan van zo’n verdeling op basis van de wet worden afgezien. Heeft de een veel meer pensioen opgebouwd, dan zal een deel naar de ander gaan. Bij overlijden van de ex-partner die het pensioen niet zelf heeft opgebouwd (de vereveningsgerechtigde), krijgt de ander (de vereveningsplichtige) het volledige pensioen terug. Als de ex-partner die het pensioen heeft opgebouwd komt te overlijden, stopt ook de uitkering aan de overlevende ex-partner. Dat kan al vóór de pensioendatum. De overlevende ex-partner krijgt dan helemaal geen pensioen. ■